

# VJEŠTAČKA INTELIGENCIJA - IZAZOV ZA PRAVOSUĐE

## ARTIFICIAL INTELLIGENCE - A CHALLENGE FOR THE LEGAL SYSTEM

Goran Filipić, Pravni fakultet Univerziteta Sinergija Bijeljina  
Jelena Manojlović, Pravni fakultet Univerziteta Sinergija Bijeljina

*Sažetak* - Vještačka inteligencija danas, htjeli mi to ili ne, dio je našeg društva u mnogim sferama života, tako da ni pravo odnosno pravosuđe nije izuzetak. U doba povećanog i brzog protoka informacija i digitalizacije, najnovija i najinovativnija tehnološka i informativna dostignuća sve se više koriste i u pravosuđu. Upotreba vještačke inteligencije u pravosuđu nije više izbor već neminovnost, koja ima brojne izazove, ukoliko se tim procesima odgovorno ne upravlja. Naime, vještačka inteligencija i algoritmi mašinskog učenja imaju mnoge specifičnosti koje mogu dovesti do diskriminacije i kršenja osnovnih ljudskih prava, zbog čega se toj oblasti mora posvetiti velika i posebna pažnja. Cilj ovog rada je da ukaže na pravce razvoja i izazove vještačke inteligencije u pravosuđu, te daje smjernice kako da se na bazi evropskih standarda u ovoj oblasti doprinese unapređenju pravosuđa u opsegu koji podržava poštovanje osnovnih ljudskih prava, transparentnost, nediskriminaciju, odgovornost i vladavinu prava.

*Ključne riječi* – Pravo, pravna regulativa, e-pravosuđe, vještačka inteligencija, nediskriminacija, transparentnost.

**Abstract** – Artificial intelligence today, whether we like it or not, is a part of our society in many aspects of life, including the legal system. In the era of increased and rapid flow of information and digitization, the latest and most innovative technological and informational advancements are being increasingly used in the field of law. The use of artificial intelligence in the legal system is no longer a choice but a requirement, which presents numerous challenges if not managed responsibly. Artificial intelligence and machine learning algorithms have specific characteristics that can lead to discrimination and violation of basic human rights, and thus they require significant and special attention in this area. The aim of this work is to highlight the directions of development and challenges of artificial intelligence in the legal system and provide guidelines on how to contribute to the improvement of the legal system based on European standards, supporting the respect for basic human rights, transparency, non-discrimination, accountability, and the rule of law.

**Keywords** – Law, legal regulations, e-justice, artificial intelligence, non-discrimination, transparency.

### I. UVOD

Ova tema je izuzetno važna za razmatranje, jer uticaj vještačke inteligencije na pravni sistem može imati značajne posljedice za društvo u cjelini. Stoga, cilj ovog rada jeste pružanje uvida u ovu važnu temu, te da se pomogne da se što jednostavnije razumiju mogućnosti i savremeni izazovi vještačke inteligencije u pravosuđu. Pitanje koje se samo po sebi nametnulo u ovom radu jeste, da li ovu osjetljivu oblast treba urediti kroz pravnu regulativu. Svakako je odgovor potvrđan, jer sa jedne strane imamo ubrzan razvoj novih tehnologija, a sa druge imamo pravni sistem i pravosuđe koje je često vrlo usporeno. U ovom području je veoma važna brza i pravovremena reakcija. Naime, pravo kao nauka bi u cilju opšteg dobra, trebalo te promjene da prati i sve te prednosti informatičkog društva u što je moguće većoj mjeri da stavi u svoju funkciju.

Rasprave o odnosu između vještačke inteligencije i prava kao nauke su prilično dugotrajne. Ne treba posebno isticati da se o navedenoj temi intenzivno raspravlja i piše u svijetu već više od četrdeset godina. Tako je, sada davne, 1979. godine održana prva međunarodna konferencija o primjeni „vještačke inteligencije“ u pravu (Swansea, Engleska), da bi se deset godina kasnije održala druga (Vancouver, Kanada). Od osamdesetih godina dvadesetog vijeka, možemo reći da se bavljeno ovom temom toliko intenziviralo da ju je bibliografski gotovo nemoguće i pratiti.

S razlogom se možemo zapitati šta je vještačka inteligencija i kako je odrediti? Vještačka inteligencija smatra se naučnom disciplinom koja je nastala nakon pronalaska prvih računara. Njen koncept se ne može precizno definisati, tako da danas postoji više definicija različitih autora, od kojih izdvajamo jednu. John McCarthy definiše vještačku inteligenciju kao jedinstvo nauke i inženjera u izradi inteligentnih mašina. [1]

Kao posebna naučna disciplina, vještačka inteligencija obuhvata široko područje primjene najnovijih naučnih

dostignuća za rješavanje različitih vrsta problema. U osnovi ovog sistema donošenja odluka je algoritam i podaci. Algoritamski sistem donošenja odluka je računarski proces, koji se izvodi iz obrade podataka koji sam donosi odluke ili podržava ljudsko donošenje odluka [2]. Algoritmi se programiraju na način, da određenim skupom podataka donose zaključke o određenim pravilnostima koje determiniraju određene radnje za postizanje određenog cilja. Dakle, vještačka inteligencija se odnosi na proces kreiranja računarskih sistema koji mogu da rade zadatke koji inače zahtijevaju ljudsku inteligenciju, kao što su npr. razumijevanje govora, prepoznavanje objekata, rješavanje problema i učenje.

U nastavku rada dat je pregled postojećih primjera uspješne primjene vještačke inteligencije u oblasti prava na osnovu prikupljenih informacija i proučavanjem literature, rizicima i izazovima koji se dešavaju u primjeni, te date su preporuke za implementaciju evropskih standarda za unapređenje ovakvih rješenja u budućnosti. Na kraju su iznijeti zaključci u pogledu uspostavljanja odgovarajućeg pravnog okvira u skladu sa postojećim evropskim standardima.

## II. PRAVCI RAZVOJA VJEŠTAČKE INTELIGENCIJE U PRAVOSUĐU I IZAZOVI

Upotreba inovativnih tehnologija vještačke inteligencije nesumnjivo ima veliki potencijal i u pravosuđu u pogledu efikasnije obrade informacija, boljeg pristupa sudskom sistemu, kraćeg trajanja sudskih postupaka. Ali predušlov za njenu upotrebu jeste dostignut odgovarajući nivo digitalizacije, zatim dostupnost ogromnog broja podataka koji uključuju anonimizirane sudske spise, sudske odluke i sudsku praksu od značaja za konkretne ciljeve razvoja alata vještačke inteligencije. Koliko je bitno da su podaci mašinski čitljivi, dostupni, pouzdani i pogodni za analizu, isto toliko je važno da se ti isti podaci obrađuju sa pouzdanim načinom otklanjanja pristrasnosti sadržanih u njima kako bi se eliminisali diskriminatorni ishodi.

Pandemija bolesti Kovid-19 dodatno je aktuelizovala potrebu za digitalizacijom pravosudnih tokova [3], a države članice Evropske unije su ubrzale i intenzivirale nastojanja da alate informaciono-komunikacionih tehnologija iskoriste u svojim pravosudnim sistemima. Nije sporno da je pandemija Kovid-19 u cijelom svijetu promjenila sudske procedure, tako da je sasvim izvjesno da će se ta promjena i dalje nastaviti, da će sudski postupci u narednoj deceniji izgledati drugačije u odnosu na sudske procedure koje danas imamo. Ovo je rezultat sve veće primjene digitalnih tehnologija i dometa vještačke inteligencije.

U ovom dijelu rada apostrofirano je značaj pojedinih softverskih aplikacija sa aspekta pospješivanja efikasnosti pravosuđa, kao i uloge vještačke inteligencije u njihovom razvoju, uključujući njen mogući uticaj na korjenitu reformu postojećih pravosudnih sistema i kod nas.

Najveća iskustva na polju vještačke inteligencije do sada ima pravosudni sistem Narodne Republike Kine. Kina je primjer

zemlje kako se odvija suđenje na društvenim mrežama, kako se održava *on line* suđenje u krivičnom postupku i na koji način se donose odluke (mašinske) u određenim vrstama sudskih sporova.

Revolucionarni korak u ovoj oblasti nastao je stvaranjem tzv. Internet sudova kojih u Kini ima trenutno tri i locirani su u najvećim trgovinskim provincijama (Beijing, Hangzhou i Guangzhou). U njihovu nadležnost ulazi provođenje prvostepenih građanskih i upravnih postupaka na nivou lokalnih sudova, pri čemu nije riječ samo o vođenju rasprava preko interneta, već o nezavisnim sudovima pred kojima se procedure i aktivnosti kao i procesni dokumenti sprovode pomoću digitalne tehnologije. Određeno je da narodni sudovi, stranke i drugi učesnici mogu u svim aktivnostima koje preduzimaju koristiti elektronsku platformu za parničenje, radi sprovođenja dijela ili cijelog postupka preko interneta i da će *on line* suđenje imati iste pravne posljedice kao i tradicionalno suđenje. To znači da će stranke direktno na platformi popuniti tužbu, odnosno odgovor na tužbu, protivtužbu i druge akte u sudskom postupku, dok će sud zahtijevati podnošenje štampane kopije akta jedino ukoliko suprotna strana tvrdi da isprava u elektronskom obliku nije vijerna originalu i za to pruži razumne osnove. Radi zaštite interesa učesnika u postupku i radi zaštite javnog interesa, određeno je da će se prilikom internet parnica primjenjivati pravila o tajnosti podataka i o zaštiti podataka o ličnosti, kao i da će se čuvati bezbjednost podataka svih učesnika [4]. Razlog za razvoj projekta „Pametna sud“ u Kini je ubrzanje rješavanja jednostavnih predmeta uz istovremeno smanjenje broja predmeta u sudu.

Pored toga što su neke države razvile sisteme *on line* rješavanja sporova, sve je aktuelnije pitanje uvođenja potpuno automatizovanih tzv. „robot“ (vještačka inteligencija) sudija. Tezu o vještačkointeligentnim sudijama prate prizvuci fikcije i nečega što je daleko od realnosti. Međutim da je tako nešto zapravo jako blizu, ili čak uslovno rečeno već dostupno, vidimo u Kini, a u bližem okruženju ukazuje i primjer Estonije koja je 2019. godine uvela „robot“ (vještačka inteligencija) sudiju i to u sporovima vrijednosti do 7000 evra. Inovativne su bile i druge zemlje, pa je u Kanadi nedugo zatim omogućeno korištenje usluga tzv. „robot-medijatora“ koji se u praksi pokazao uspješnim, tako što je mirnim putem riješio spor vrijednosti od oko 2000 britanskih funti [5].

Međutim, primjetno je da se u predočenim primjerima radi o sporovima male vrijednosti. Ostaje pitanje da li bi „robot“ (vještačka inteligencija) sudija bio kompetentan da postupa u složenijim pravnim stvarima i drugim vrstama postupaka npr. krivičnom.

U nastavku rada prikazane su mogućnosti automatizacije zadataka u oblasti prava primjenom savremenih metoda i alata vještačke inteligencije. Analizirana su neka od gotovih softverskih rješenja koja su u primjeni i pružaju širok spektar mogućnosti.

DoNotPay je bot baziran na vještačkoj inteligenciji koji korisnicima daje savjete za rješavanje određenih administrativnih problema ili problema sa zakonom. Neke od oblasti u kojima ovaj bot pruža pomoć korisnicima su: žalbe na parking kazne, refundiranje troškova usled otkazanih letova, žalbe na prekomjerne bankarske troškove i zaštita od neželjene elektronske pošte i SMS poruka. DoNotPay koristi algoritam koji je vođen pravilima, pa njegova fleksibilnost zavisi od skupa mogućnosti predviđenih bazom pravila koja je u njega ugrađena [6].

ROSS Intelligence je softverski alat za pravno istraživanje koji obradom prirodnog jezika pruža odgovore na upite postavljene u obliku rečenica. Ukoliko korisnik u svojim upitima zatraži i sastavljanje nekog pravnog akta, sistem će generisati traženi akt na osnovu prikupljenih informacija. Riječ je o softveru kome treba svega nekoliko sekundi da obradi radnju za koju bi prosječnom čovjeku-radniku trebalo više sati rada. Sistem poput ROSS-a funkcioniše tako što pretražuje pravnu bazu podataka, kako bi pronašao pravno relevantne odgovore.

TAR – pomaže u klasifikaciji dokumenata, tako što softver napravi algoritam po kom prolazi kroz sva dokumenta i pronalazi one koji su najrelevantniji za dati kriterij. Skupovi arhivskih podataka koje kreira TAR, sadrže različite parametre sistema datoteka, kao što su ime, vremenske oznake, vlasništvo i dr.

LexCheck je platforma za zaključivanje ugovora baziranih na vještačkoj inteligenciji. Omogućava pregovaranje između ugovornih strana i eventualne izmjene ugovora u zavisnosti od toga pregovora. Za najčešće tipove ugovora je omogućeno i automatsko pregovaranje. Procijenjeno je da se korištenjem ovog alata štedi barem 33% ukupnog vremena potrebnog za zaključenje ugovora.

Platforma Lawyaw na osnovu ranije sastavljenih pravnih akata omogućava kreiranje šablona pomoću kojih svojim korisnicima olakšava sastavljanje novih dokumenata. Lawyaw koristi metode obrade prirodnog jezika nad dokumentima u Microsoft Word formatu kako bi generisao odgovarajuće šablone, a korisnicima bi omogućio da vrše ispravke ovih šablona po potrebi. Sastavljanje novih dokumenata se postiže unosom neophodnih podataka nakon čega se generiše document u Microsoft Word formatu.

Ovo su samo neki od primjera alata vještačke inteligencije koji se koriste u svijetu. Summa summarum, vještačka inteligencija ima širok spektar mogućnosti za primjenu u pravosuđu, i ima potencijal da poboljša efikasnost i integritet pravnog sistema. Poboljšanje sudske prakse je jedna od ključnih koristi koje vještačka inteligencija može pružiti pravnom sistemu. Na primjer, može se koristiti za automatizaciju rada sudija, u pogledu traženja i analiziranja relevantnih dokumenata, što im omogućava da bolje razumiju složena pravna pitanja, da se fokusiraju na kompleksnije zadatke, da donose pravednije odluke i da rade brže i efikasnije.

Ipak, treba imati na umu da vještačka inteligencija ne može zamijeniti ljude - sudije i da je važno osigurati da se tehnologija koristi u skladu sa pravnim principima i standardima. Takođe, potrebno je voditi računa o mogućim greškama i netačnostima koje vještačka inteligencija može stvoriti, i stalno ih pratiti i ispravljati. Evidentno je i da primjena određenih aplikacija vještačke inteligencije koje su u upotrebi danas, predstavlja rizik za poštovanje osnovnih ljudskih prava, posebno prava na pravično suđenje, prava na djelotvoran pravni lijek, prava na zaštitu ličnih podataka i dr.

Osim toga, sistemi vještačke inteligencije koji se temelje na mašinskom učenju su netransparentni i onemogućavaju provjeru načina na koji se došlo do određenog rezultata i ispitivanje usklađenosti tog načina sa relevantnim propisima. Ova vrsta netransparentnosti ugrožava djelotvorno ispitivanje i osporavanje odluka koje se temelje na ishodima primjene vještačke inteligencije. Stoga se u svim relevantnim projekcijama primjene vještačke inteligencije u pravosuđu naglašava da su oblasti u kojima se vještačka inteligencija može koristiti u pravosuđu ograničene. Sudsku odluku uvijek mora donijeti ljudsko biće, a primjena alata vještačke inteligencije nikako ne smije uticati na ovlaštenja (i odgovornost) sudije u donošenju sudskih odluka. Neprihvatljiva je automatizacija zbog koje bi donošenje sudskih odluka postalo netransparentno i nepodobno za preispitivanje upotrebom pravnog lijeka [7].

Iako vještačka inteligencija pruža moguće benefite, takođe uvidjeli smo da budi i brigu o očuvanju javnih vrijednosti i pravičnosti u vršenju pravde. Možemo konstatovati da je hitno neophodan i uporedan razvoj odgovarajućih mjera zaštite i pravnog okvira u skladu sa evropskim standardima radi blagovremenog uključivanja u tekuću (četvrtu) industrijsku revoluciju.

### III. EVROPSKI STANDARDI ZA UNAPREĐENJE

U ovom dijelu rada, cilj je da se ukaže na proces postavljanja standarda Evropske unije u oblasti digitalizacije čije je poznavanje veoma bitno i za razvoj našeg domaćeg pravosudnog sistema.

Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (eng. Council of Europe, European Commission for the efficiency of justice, skr. CEPEJ) na 31. plenarnoj sjednici održanoj u Strasbourgu 3. i 4. decembra 2018. godine, usvojila je prvi evropski dokument kojim se definišu etička načela koja se odnose na korištenje vještačke inteligencije u pravosudnim sistemima tzv. – Evropska etička povelja o upotrebi vještačke inteligencije u pravosudnim sistemima i njihovom okruženju (European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment).

CEPEJ je tijelo koje čine predstavnici 47 država članica Savjeta Evrope, koje predlaže državama pragmatična rješenja u vezi sa pravosudnim organizacijama, omogućava bolju primjenu standarda Savjeta Evrope u oblasti pravosuđa, a njegovi ciljevi su unaprijediti efikasnost i funkcionisanje

pravosuđa u državama članicama EU i omogućiti primjenu instrumenata koje je Savjet Evrope usvojio u tu svrhu. CEPEJ je usvojio imenovanu Povelju i tako službeno definisao ukupno pet osnovnih načela vezanih za korištenje vještačke inteligencije u pravosuđu: 1. načelo poštovanja osnovnih prava, 2. načelo nediskriminacije, 3. načelo kvaliteta i sigurnosti, 4. načelo transparentnosti, nepristrasnosti i poštenja i 5. načelo „pod kontrolom korisnika“. Prva četiri načela su opštepoznata, dok načelo „pod kontrolom korisnika“ nalaže da korisnici treba da budu obaviješteni o svakoj predhodnoj obradi predmeta od strane vještačke inteligencije, prije ili tokom sudskog postupka, i da posjeduje pravo na prigovor, tako da njegov slučaj može neposredno da preispita sud (u smislu čl. 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima).

Početkom 2021. godine Komisija je predstavila viziju i puteve za evropsku digitalnu transformaciju do 2030. Utvrđena su četiri osnovna cilja digitalizacije: digitalno kvalifikovano stanovništvo i visoko kvalifikovani profesionalci, sigurna, efikasna i održiva digitalna infrastruktura, digitalna transformacija preduzeća, i digitalizacija javnih usluga. U tekućoj deceniji minimalno 80% evropskog stanovništva bi trebalo da savlada osnovne digitalne vještine, dok bi broj stručnjaka zaposlenih u sektoru informaciono-komunikacionih tehnologija trebalo da bude, u radnoj konvergenciji, preko 20 miliona (u poređenju sa 7,8 miliona u 2019. godini). Sigurna i održiva digitalna infrastruktura treba da obezbijedi dobro povezivanje i snažnu digitalnu transformaciju privrednog poslovanja. Sva evropska domaćinstva trebalo bi da imaju gigabitnu vezu (u poređenju sa 59% domaćinstava u 2019.), a sva naseljena područja treba da budu pokrivena 5G mrežom (samo 14% domaćinstava u 2021.). Proizvodnja najsavremenijih poluprovodnika u Evropi trebalo bi da se udvostruči i predstavlja najmanje 20% Svjetske proizvodnje. 10 000 klimatski neutralnih „rubnih čvorova“ visoke sigurnosti treba da omogući efikasnu obradu i distribuciju podataka sa malim kašnjenjem. U tekućoj deceniji Evropa bi trebalo i da ima svoj prvi kvantni računar. U privrednom poslovanju tri od četiri kompanije bi trebalo da koriste usluge „klaud“ sistema, velike baze podataka i vještačku inteligenciju. Više od 90% malih i srednjih preduzeća trebalo bi da dostigne najmanje osnovni nivo digitalizacije (u poređenju sa 61% u 2019. godini), a broj kompanija čija vrijednost prelazi 1 milijardu dolara trebalo bi da bude udvostručen. Sve ključne javne usluge trebalo bi u potpunosti da budu *on line* dostupne, svim građanima treba da bude omogućen pristup sopstvenoj E-medicinskoj dokumentaciji, a 80% građana trebalo bi da koristi digitalni identitet [8].

Imajući u vidu zacrtane evropske standarde i buduće ciljeve za digitalnu transformaciju, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu BiH) bi trebalo da prati, koliko je to moguće, zacrtane ciljeve i da u budućim reformama zakonodavstva osigura da se korištenje vještačke inteligencije u pravosuđu odvija u skladu sa lokalnim zakonima, a posebno sa zakonima o privatnosti i zaštiti podataka, kako bi se osiguralo poštovanje osnovnih ljudskih prava i sloboda građana. U BiH se problemi koje vještačka inteligencija donosi sa sobom mogu dodatno

produbiti, zbog inače nedovoljno efikasnih mahanizama zaštite ljudskih prava.

Svjesni smo da vještačka inteligencija može napraviti i greške u svom radu, te da može pričiniti i štetu, koja dalje otvara pitanje odgovornosti i etike. Stim u vezi, pravo na pravično suđenje, pravo na privatnost, pravo na informacije i pravo na zaštitu podataka, kao i etika, se moraju razmotriti prilikom implementacije vještačke inteligencije u pravosudni sistem BiH. Zbog toga je važno da se prilikom korištenja vještačke inteligencije poštuju ljudska prava i zakonodavstvo, kao i da pravnici i dalje budu odgovorni za konačne odluke.

Na kraju treba istaći, da vještačka inteligencija ne treba da zamijeni rad pravника, već da ga dopuni. Kako bi vještačka inteligencija vrlo vjerovatno, prije ili kasnije, mogla da nadmaši ljudsku inteligenciju, ključno je da se u proces automatizovanog i algoritamskog odlučivanja ugrade mjere zaštite i mogućnosti ljudske kontrole i verifikacije. [9]

#### IV. ZAKLJUČAK

Autori smatraju da je primjena tehnologija zasnovanih na vještačkoj inteligenciji moguća i poželjna u obavljanju sudijske funkcije, ali pobuđuje pažnju pitanja granica njihove legitimne upotrebe prilikom sudijskog odlučivanja i postizanja pravde i pravičnosti.

Analiza postojećih tehnologija zasnovanih na vještačkoj inteligenciji i iskustva njihove primjene u pravosuđu, pokazala su da potpuna zamjena čovjeka (sudije), sistemom robota (sudije) -vještačke inteligencije, nije prihvatljiva niti iz perspektive zaštite pravne sigurnosti, niti iz perspektive zahtjeva za realizacijom ideala pravde, odnosno drugih moralnih vrijednosti. Navedeni zaključak ne odnosi se na druge vidove primjene vještačke inteligencije u oblasti prava. Dakle, kao tehnologija podrške, vještačka inteligencija može u značajnoj mjeri unaprijediti funkcionisanje sudskih organa i olakšati te unaprijediti kvalitet i efikasnost obavljanja profesionalnih prava i dužnosti sudije. Rizici primjene sistema vještačke inteligencije u vršenju sudijske vlasti, na koje je u radu upozoreno, nalažu i hitno uspostavljanje odgovarajućeg pravnog okvira za njihovu upotrebu u skladu sa postojećim evropskim standardima.

Evropska komisija je najavila nova pravila za osiguranje upotrebe bezbjednih, transparentnih, etičnih i nepristrasnih sistema vještačke inteligencije pod ljudskim nadzorom. Time, čini nam se, žele otkloniti realnu opasnost da čovjek bude „robotizovan“, umjesto da savremena tehnika bude humanizovana. U takvim se uslovima danas i odvija rasprava o odnosu između vještačke ineligencije i prava.

Na kraju možemo zaključiti da je korištenje vještačke inteligencije u pravosudnim sistemima BiH još uvijek u ranoj fazi i potrebno je više istraživanja i analiza kako bi se utvrdili najbolji načini za njenu implementaciju.

## LITERATURA

- [1] John McCarthy, *The father of artificial intelligence*, str. 198.
- [2] Nikolaos Aletraset al., „*Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights*“: a Natural Language Processing perspective, *Peerf Computer Science*, 1-2/2016, str. 97-145.
- [3] The Impact of COVID-19 on Judicial Cooperation in Criminal Matters - Report by Eurojust, Brussels, 25 May 2021, 9094/21.
- [4] E. Rusakova, „*Integration of smarttechnologies it the civil proceedings of the People’s Republic of China*“, *RUDN Journal of Law*, Vol. 25, Iss.3, 2021, str. 624. i 628.
- [5] From Estonian AI judges to robot mediators in Canada, U.K. ([https://www.lexisnexis.ca/en\\_ca/ihc/2019-06/from-estonian-ai-judges-to-robot-mediators-in-canada-uk.page](https://www.lexisnexis.ca/en_ca/ihc/2019-06/from-estonian-ai-judges-to-robot-mediators-in-canada-uk.page), 20.03.2023.)
- [6] Legalist (2017). “Are chatbots coming for the lawyers?”. Available at: <https://blog.legalist.com/are-chatbots-coming-for-the-lawyers-740b4f72b066> (accessed on March 30, 2021)
- [7] Council Conclusions ‘Access to justice – seizing the opportunities of digitalisation’ 2020/C 342 I/01.
- [8] Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade, Brussels, 9.3.2021 COM(2021) 118.
- [9] Kirchberger T., (2017), *European Union Policy-Making on Robotics and Artificial Intelligence: Selected issues*, *Croatian Yearbook of European Law & Policy*, Vol.13 No.1.str.197.